ELOGIU UNUI OM DE ŞTIINȚĂ CARE TRĂIEŞTE ÎN LUMEA REALITĂȚII ŞI A CONCEPTELOR: ACAD. GHEORGHE CHIVU

Prof. univ. dr. Lucian CHIŞU
Institutul „George Călinescu" al Academiei Române
Muzeul Național al Literaturii Române
lucianchisu@gmail.com

I. Între metodele, vechi şi noi, prin intermediul cărora se pot verifica şi stabili contribuțiile şi vizibilitatea unui om de ştiință – dincolo de mediul în care activează –, două căi sunt de urmat. Prima, cea veche, are ca pas de început descinderea într-o mare bibliotecă, unde, dirijat de tematici şi indici bibliografici, numele celui vizat poate fi găsit în „pereții" fişierelor bibliografice. Acolo, în preajma cărților, „căci nu e mai plăcută şi dulce zăbavă decât cetitul", cum ar fi spus Ion Neculce, se află, rânduite în ordinea apariției, informații despre cărțile, studiile, cercetările şi, uneori, extrasele din articole, ale autorului.

Cea de a doua cale, modernă, este învârstată în pragul anului 1995, an din care fişierele bibliografice îşi opresc relevanța, transferând-o spațiului virtual, devenit referință a tehnologiilor biblioteconomice de vârf. Rafturile cu sertare bibliografice s-au mutat, inițial în „hard"-urile rețelei de computere, apoi în „i cloud", un depozit nebulos, existent într-un server, undeva, de pe Terra, care poate fi accesat ori de câte ori este necesar, nu doar din camera de lucru, ci şi din avion, tren sau de acasă. În alte formate decât cele consacrate de ştiința biblioteconomică, ideea de informație se regăseşte în spațiul virtual, însă fără o selecție tematică, sortarea urmând principiul relevanței numerice, intens privilegiat ca sumă, când este vorba de economie şi bani. Această

BDD-V3037 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:26 UTC)

introducere atipică este consecinţa societăţii contemporane, la rândul ei atipică, dar singura în care trăim.

Revenind la intenţiile care se află la originea textului nostru din Laudatio, am procedat pe cel două căi, constatând că, în cazul unui nume comun, deci frecvent în onomastica românească, chiar şi tematicile bibliografice dau într-o uşoară suprapunere („fierbere") informaţională, în sensul că lucrurile se dezordonează de la sine: sunt prezenţi mulţi Gheorghe Chivu în cartoteca bibliotecii Academiei – unde am făcut experimentul – care au trăit laolaltă sau realizează un *continu*-um, unii medici, unii istorici, fizicieni, alţii poeţi, dar unul singur filolog. Dacă reperele biografice şi profesionale şi-au arătat eficienţa, totuşi... tematica bibliografică face un autentic melanj între poeţii Gheorghe Chivu, vreo doi cu acelaşi nume, unul contemporan cu sărbătoritul. În cartoteca Bibliotecii Academiei filologul Gheorghe Chivu coabitează cu poetul omonim – diferenţele sunt... enorme, o spunem în cunoştinţă de ambele situaţii – contribuţiile dumnealor împletindu-se şi, din acest considerent, fiind greu de separat pe axa cronologică, aşadar amestecaţi, ca şi cum două tematici ar fi suturate epidermic. Nu ne-a fost, totuşi, imposibil să facem operaţiunea de separare a ... siamezilor şi să constatăm că vizibilitate cărturărească a filologului apare în primii ani ai deceniului al optulea din secolul trecut şi creşte, continuă să sporească precum rostogolirea unui bulgăre bibliografic, în anii următori. Cea de a doua „vizibilitate", calificată de noi „tehnologică" adaugă şi mai mul inefabil cătărilor lămuritoare, despre care ştim că, oricât de favorabile ori nedrepte ar fi, reprezintă viitorul. În acestea, lingvistul şi filologul Gheorghe Chivu apare consistent, fiindcă posibilităţile de filtrare şi rafinare a informaţiei, realizate de softurile IT-iştilor, sunt cu mult mai performante. Totalizând cele mai reprezentative dintre aspectele profilului ştiinţific al celui astăzi omagiat, ele apar coalescent pe primele 10 pagini, din cele 520, şi conţin toate informaţiile în legătură cu persoanele cu acelaşi nume, de la foşti lideri politici din regimul

BDD-V3037 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:26 UTC)

comunist, până la posesorii aceloraşi date de identitate, totuşi comune, pe *facebook*.

II. Înainte de a schița profilul biografic-intelectual al acad. George Chivu, permiteți-mi să mai tulbur, timp de câteva rânduri, transparența în profunzime a apelor de mai sus. Fiind coleg, aproape un deceniu, cu dl. profesor Gheorghe Chivu la Institutul de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu" al Academiei, am trăit – atât Domnia-sa, cât şi eu – momente de derută, fiindcă unii dintre colegi, începând de la factorii de decizie şi terminând cu secretariatul, ne încurcau numele, folosindu-l unul pentru celălalt. Înaintea celor care, vor fi gândind, (re)afirmăm noi: „diferențele sunt... enorme". O spunem în cunoştință de cauză, adăugând că eroarea a fost foarte onorantă pentru subsemnatul.

1. Pentru a realiza profilul biografic-intelectual al celui care devine Doctor Honoris Causa al Universității „Valahia" din Târgovişte sunt necesare câteva precizări. Ele se află în strânsă determinație cu fenomenul literar şi cu evoluția culturii române prin intermediul tiparului şi al limbii naționale, deoarece au sprijinit întemeierea unor domenii ale spiritului, a unor discipline, profesiuni şi preocupări comune, aparent identice, sau cel puțin interferente. Cum deja s-a afirmat, acestea pun în valoare o evoluție de care trebuie să se țină mereu seamă.

A. Ca literatura românească să aibă propria ei istorie, a fost necesar să treacă mai mult timp, de ordinul secolelor. Începuturile scrisului, ale tiparului şi, apoi, ale literaturii de pe teritoriul României de azi poartă sigiliul destinului. Majoritatea covârşitoare a documentelor-manuscrise româneşti, cu doar câteva mici excepții, care premerg invenției tiparului cu litere mobile (Gutenberg, 1450/1453), ajuns pe teritoriul Țării Româneşti la distanță de o jumătate de secol, au fost scrise în alfabet chirilic. La originea biruinței scrisului în limba română stă paradoxul de a ne fi înfățişat spiritul nostru latin în veşmânt slavon. Abia pe la 1881, deci după câteva secole, a fost realizată tranziția la grafia latină şi la alfabetul fonetic. Ceea ce se petrece

BDD-V3037 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:26 UTC)

în cultura noastră după 1881 intră în sfera de aprecieri a istoricilor şi criticilor literari, care îi proiectează referinţele, încrengăturile, influenţele ori antagonismele, stabilind individualizări şi configuraţii originale, organizate sistematic. Rezultatele se cunosc: cele mai vechi cărţi româneşti, ca şi cele mai vechi manuscrise, scrise cu grafie slavonă şi tipărite cu caractere (litere) chirilice îşi deschid ochiul vederii în interior numai unui număr foarte restrâns, îngrijorător de mic, de specialişti, în rândul cărora unul dintre cei mai apreciaţi este profesorul Gheorghe Chivu. Limba română literară şi, ulterior, literatura ca fenomen artistic până la jumătatea secolului al XIX-lea se înfăţişează într-o formă grafică inaccesibilă marelui public. Toate documentările deja operate, cât şi noile dezvăluiri, n-ar mai fi posibile fără contribuţia unui mănunchi de specialişti, numiţi în nomenclatorul profesiilor filologi. Metabolismul corpului numit limba română nu se poate dispensa, de rolul lor.

B. Apoi au intervenit decantările istoriei răsfrânte asupra celor două forme de manifestare din cultura română, intrate în atenţia criticilor şi istoricilor literari. Ceea ce îi desparte pe filologi de cei înainte amintiţi este preocuparea lor pentru natura, altfel spus relieful palpabil al manifestării actelor de vorbire/scriere. Aceştia îl cercetează şi investighează cu instrumente adaptate „geologiei literare" – dacă ni se permite termenul – în sensul că, înainte de a străpunge „roca" şi scoate, spre studiu, un eşantion, nimeni nu poate face alegaţii despre structura constituentă. În ştiinţa filologică nimeni nu-şi poate propune din capul locului ce să descopere, înainte de a cerceta un document. Chiar dacă filologii dispun de o vastă cultură a domeniului lor, prevalează realitatea, de care trebuie să se ţină cont. Dimpotrivă, istoricii şi critici literari sunt preocupaţi de evoluţia continuă a realităţii limbajului din punctul de vedere al ideilor filosofice, etice şi morale, nu în cele din urmă artistice şi estetice, încorporate fenomenului limbajului ca formă scriptică. Ei studiază în mod predilect diacronia ridicată la rang cultural, unind între ele porţiuni ideatice acoperite iniţial de pete albe,

BDD-V3037 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:26 UTC)

peste care (pro)pun desenul absent. În timp ce filologii fac o operațiune de recondiționare şi conservare a zonei, concrete, „materiale", din sfera culturii, istoricii şi critici literari refac ideea de coerență care stă la baza axiologică a dezvoltării spiritului uman, redând trecutului o logică a ideilor prin ...idei. Atât munca unora, cât şi a celorlalți sunt la fel de importante, cu condiția ca filologii şi istoricii literari să nu se ignore unii pe ceilalți, cum se spune, „de la înălțimea certitudinilor lor absolute".

C. Marea deosebire dintre filologi şi istoricii şi criticii literari constă în abordarea profesională a unui domeniu, la prima vedere comun, totuşi nuanțat şi clar defalcat de semnificațiile noționale ale vocabulei istorie. Dacă din punctul de vedere al filologilor, istoria se află într-o relație de incluziune cu domeniul lor de cercetare. Pentru criticii literari, istoria s-a aflat, nu de puține ori, într-o relație de diversiune, ea fiind mai mult cronologie – lucru imposibil de evitat în orice context, pentru că ordonează şi ierarhizează faptele – şi, apoi, o proiecție panoramică în care detaliile sunt subordonate sistemului de generalizări tipice gândirii. Principalul defect al acestei viziuni îl constituie faptul că ea suferă de maladia idealității fiind totodată perfectibilă (deşi, încă de la o primă vedere, termenii se anulează între ei). Fiind mult prea specializată şi definitiv întoarsă cu fața spre trecut, pentru cititorul comun filologia apelează la stereotipii şi clişee. Discursul ei, care era un bun comun în prima jumătate a secolului al XX-lea s-a îndepărtat de nivelul saussurian „parole" (limba „vie", vorbită) devenind unul profesional, un jargon. Dar, ceea este şi mai complicat, împărțindu-şi conviețuirea cu critica şi istoria literară în acelaşi areal intelectual – literatura artistică – percepția despre filologie a pasionaților scrisului şi lecturii este că ea pare o ştiință aridă şi, mai grav, după ce îi sparg capsula tare şi lignificată, dau peste un fruct „amar", care nu poate fi folosit decât în calitate de condiment în textele criticii şi istoriei literare.

Granița dintre cele două profesii, de filolog şi de istoric şi critic literar, au în proprietate o mică fâşie de preocupări comune: edițiile critice. În acestea, rigoarea filologică a exactității sau

BDD-V3037 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:26 UTC)

conformităţii peste timp, are rostul de a fixa date certe, ştiinţifice, coabitând cu interpretarea liberă şi nu odată schimbătoare a ideilor. Nu este vorba, prin urmare, de un no mans's land, ci, dimpotrivă, de racursiurile atât de utile perspectivelor de apropiere ori de adâncime ale fenomenului literar scris.

În loc de concluzii la acest al doilea aspect, amintim semnalul de alarmă tras în mediul academic chiar de unii dintre cei mai redutabili critici şi istorici literari ai ţării noastre. În acest moment nu avem specialişti pentru literatura secolelor al XIX-lea şi înapoi spre începuturile scrisului şi tiparului în cultura română. Fapt de o gravitate extremă. Numărul lor este atât de restrâns, încât însumează degetele de la o mână. Dacă n-ar acţiona modestia, pe care cu toţii i-o cunoaştem sub forma excesului de bună cuviinţă, am putea spune că unul dintre aceste „degete arătătoare" îl întruchipează profesorul Gheorghe Chivu.

III. Anvergura intelectuală a profesorului Gheorghe Chivu este una pe măsura vastelor şi complexelor sale preocupări. Includem câteva dintre aspectele acestui punct. Profilului ştiinţific al celui astăzi omagiat, conţine Lista-oglindă a subiectelor tratate de-a lungul unei prodigioase cariere.

1. Profilul cărturăresc se deschide cu investigarea creaţiei poetice a lui Ion Barbu[1]. Din numărul, cu totul reprezentativ, al celor 160 de texte ştiinţifice publicate de profesorul Gheorghe Chivu, ne atrag atenţia şi alte studii cu trimitere în zona istorico-literară[2], cărora li se adaugă interesul

[1] „Procedee artistice în stilul lui Ion Barbu", în: *Limba română*, XX, 1971, nr. 3, pp. 247-257; „*Riga Crypto şi lapona Enigel - Luceafăr* cu rolurile inversate ?", în: *Limba şi literatură*, 1975, nr. 1, pp. 123-129; „*Riga Crypto şi lapona Enigel.* Observaţii stilistice", în: *Limba română*, XXIV, 1975, nr. 4, pp. 297-303.

[2] „Epitetul în opera scriitorilor romantici români", în: *Studii de limbă literară şi filologie, III*, Editura Academiei, Bucureşti, 1974, pp. 9-46, „Metafora în opera scriitorilor romantici români", în: LR, XXII, 1973, nr. 3, pp. 217-239, „Comparaţia în opera scriitorilor romantici români", în: „Limba română", XXIII, 1974, nr. 6, pp. 487-498.

BDD-V3037 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:26 UTC)

manifestat filologic asupra traducerii Divinei comedii de către George Coşbuc în opt studii[3] aplicate de-a lungul anilor asupra traducerii operei lui Dante Aligheri, care vor fi încununate prin îngrijirea (în 2005) a volumului de Opere G. Coşbuc, editat de FNSA, şi a cărţii poetului, Povestea unei coroane de oţel (la editura Nemira, 2007), ultima o ediţie cu numeroase informaţii istorico-literare care pun într-o lumină specială această carte-iniţiativă a lui G. Coşbuc. Nu ne putem refuza dorinţa de a aduce şi în faţa onoratei asistenţe de astăzi, următoarea precizare făcută în paginile acestei cărţi de îngrijitorul ei: „în timpul procesiunii de la Iaşi, când Ferdinand a devenit rege al României, acesta a purtat pe cap o coroană de oţel turnată din metalul tunurilor capturate la Plevna, iar regina una cu diademă." Şi nici faptul că în studiul care o însoţeşte sunt evocate fapte de vitejie, eroism, demnitate naţională, ale căror semnificaţii ar fi binevenite şi în zilele noastre. Alte cercetări foarte apropiate fenomenului literar şi anume suprafeţei comune pe care operează filologia şi istoria, uneori critica literară, se referă la Dimitrie

[3] „Manuscrisele „Divinei Comedii". Elemente pentru o cronologie a traducerii datorate lui George Coşbuc", în: G. Coşbuc, *Opere alese,* VII, Bucureşti, 1985, p. XXI-XLIII; „G. Coşbuc. Un alt manuscris al traducerii *Divinei Comedii*", în: „Manuscriptum", XVI, 1985, nr. 2, pp. 45-56; „G. Coşbuc, traducînd *Divina Comedie*. Proiectele unor ediţii", în: „Manuscriptum", XVI, 1985, nr. 3, pp. 138-147; „Cînd a tradus George Coşbuc *"Divina Comedie?*", în: *Limbă şi literatură*, 1985, nr. 3, p. 358-363; „G. Coşbuc. Date noi despre versiunea definitivă a traducerii *Divinei Comedii*", în: *Limbă şi literatură*, 1985, nr. 4, pp. 514-518; „G. Coşbuc. Variante multiple pentru o ediţie integrală a traducerii *Divinei Comedii*", în: *Manuscriptum*, XVI, 1985, nr. 4, pp. 95-104; „Manuscrisele *Divinei Comedii*", în: *Limba română* (Chişinău), XXIII, 2013, nr. 9-12, pp.149-162; „The name of the vils in the Romanian translation of The Divine Comedy", în: *Name and Naming*, Ed. Mega, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2015, pp. 904-911 şi versiunea „Numele dracilor în traducerea românească a *Divinei Comedii*", în: *Limba română* (Chişinău), XXV, 2015, nr. 5-6, pp. 249-256.

BDD-V3037 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:26 UTC)

Cantemir[4]. O serie de studii şi articole, îndeajuns de numeroase, încât să descrie sub aspect filologic secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea[5], le prefaţează pe cel consacrate lui Eminescu[6].

2. Lista trebuie completată în continuare cu titlurile cercetărilor (ediţiilor) personale: *Limba română – de la primele texte până la sfârşitul secolului al XVIII-lea. Variantele stilistice,* Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2000, 157 p.; *Codex Sturdzanus*. Studiu lingvistic, studiu filologic, ediţie de text şi indice de cuvinte, Editura Academiei, Bucureşti, 1993, 522 p; şi, revenind asupra cercetărilor personale, reamintim pe George Coşbuc, *Opere, I. Poezii, II. Proză,* III. *Traduceri. Divina Comedie.* Comentariu la *Divina Comedie,* Ediţie critică,

[4] „Influenţe folclorice în *Istoria ieroglifică*", în: *Comunicările „Hyperion",* 7, 1998, pp. 43-49; „Dimitrie Cantemir şi stilurile limbii române literare vechi", în: *Comunicările „Hyperion",* 9, 2000, pp. 153-161; „Dimitrie Cantemir şi limba română literară veche", în: *Limba română* (Chişinău), XVII, 2007, nr. 10-12, pp. 133-140; „Dimitrie Cantemir şi dezvoltarea limbii române literare vechi", în: *Filologia română. Realizări şi perspective în context european,* Chişinău, 2008, pp. 98-105 (reluare în formă parţial modificată a studiului apărut în *Limba română* (Chişinău), XVII, 2007, nr. 10-12, pp. 133-140); „Modele stilistice de origine folclorică în *Istoria ieroglifică*", în: *Analele Universităţii de Vest din Timişoara*. *Ştiinţe filologice*, XLVIII, 2010, pp. 135-144; „Dimitrie Cantemir şi înnoirea limbii române literare vechi", în *Dimitrie Cantemir,* Editura Biblioteca Bucureştilor, Bucureşti, 2011, pp. 125-139, „Dimitrie Cantemir et le renouvellement de l'ancien roumaine littéraire", în: Synthesis, XXXIX, 2012, pp. 3-12.

[5] „Versuri satirice cu pretext medical din prima jumătate a secolului al XVIII-lea", în: *Limba română*, XXXIII, 1984, nr. 2, pp. 133-136; „Valori stilistice ale ortografiei în scrieri beletristice din a doua jumătate a secolului al XIX-lea", în: *Analele Universităţii Hyperion. Filologie,* [2005], pp. 23-32 ; „Traduceri şi traducători în scrisul beletristic din secolul al XVIII-lea, în: RITL, An X, nr. 1-4, 2016.

[6] „O modernizare în editarea poeziei eminesciene: ***sunt, suntem, sunteţi***", în: *Studii şi cercetări lingvistice*, XLIII, 1993, nr. 4, pp. 283-288; „Eminescu şi scrisul vechi românesc", în: *Comunicările „Hyperion",* 10*,* 2001, pp. 91-104.

BDD-V3037 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:26 UTC)

Fundația Națională pentru Știință și Artă – Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2006-2007, 2013, 1085 p. (I), 1251 p. (II), 1806 p. (III); George Coşbuc, *Povestea unei coroane de oțel,* Ediție, postfață, note şi glosar, Nemira, [Bucureşti], 2008, 247 p., sau *Vechi texte româneşti. Contribuții filologice şi lingvistice,* Editura Academiei Române, Bucureşti, 2015, 312 p., ***Dictionarium Valachico-Latinum***. *Primul dicționar al limbii române,* Studiu filologic, studiu lingvistic, ediție, indici şi glosar, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2008, 389 p.

3. În ceea ce priveşte contribuțiile de grup, trebuie observat, în directă legătură cu evoluția științei în contemporaneitate, se face remarcată tendința de concentrare la nivel global a cercetărilor instituționale (colective). În acest context, numele profesorului Gheorghe Chivu este asociat altor specialişti din domeniul filologiei. Astfel se procedează în toate domeniile de activitate ale cunoaşterii, fiindcă marile proiecte solicită energii pe măsură, dezvoltate prin unirea de forțe. Când autorul elaborează studii individuale, subiectul devine unul al cercetării de tip microscopic, în sensul că sub lentilele măritoare ale științei filologice sunt poziționate eşantioane despre care, în urma unei analize atente, se trag concluzii pe termen lung. În schimb, ca membru în echipele de colaboratori, profesorul Gheorghe Chivu poate fi considerat, prin contribuțiile sale, un dăruitor bucuros să împărtăşească şi altora ceea ce studiază, ceea ce a aflat prin cunoaştere, altruismul fiind una dintre expresiile superioare ale conduitei în știință.

Ca o primă observație demnă de semnalat, numărul contribuțiilor profesorului Gheorghe Chivu creşte în mod accelerat odată cu maturizarea sa profesională, evidențiind, pe lângă activitatea de la catedra universitară, care este una individuală, şi pe aceea, planificată pe termen lung, în cadrul Institutului de lingvistică „Iordan-Rosetti" al Academiei. Fără a intra în natura subiectelor abordate, nu se poate trece cu vederea că laborioasa dumnealui activitate într-un domeniu atât de puțin frecventat de contemporani – despre care iubitorii lecturii stăruie în impresia, falsă şi oarecum generalizată, că am avea cu toții

BDD-V3037 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:26 UTC)

competenţe –, repetăm că laborioasa sa activitate, meritele proprii şi contribuţiile originale, a fost încununată cu atribuirea, celui despre care scriem aceste rânduri, profesorul Gheorghe Chivu, titlului de membru corespondent al Academiei în anul 2010.

Dintre colaborările, unele restrânse, altele de grup ştiinţific, reţin atenţia colaborările în chestiuni referitoare la editarea textelor vechi[7], precum şi cele la istoria şi stilurile[8] limbii literare.

[7] *Documente şi însemnări româneşti din secolul al XVI-lea*, Bucureşti: Editura Academiei, 1979, 499 p. (în colaborare cu Magdalena Georgescu, Magdalena Ioniţă, Alexandru Mareş şi Alexandra Roman Moraru), *Pravila lui Coresi.* Text stabilit, studiu lingvistic şi indice, în Coordonatori: Ion Gheţie şi Gheorghe Chivu (în colaborare cu Ion Gheţie, Magdalena Georgescu, Alexandra Moraru, Emil Suciu, Mirela Teodorescu, Floarea Vîrban şi Florentina Zgraon); *Limba română – de la primele texte până la sfârşitul secolului al XVIII-lea. Variantele stilistice,* Bucureşti: Univers Enciclopedic, 2000, 157 p.; ***Institutiones linguae Valachicae.*** *Prima gramatică a limbii române scrisă în limba latină,* Ediţie critică, Revizia şi traducerea textului latin, Lucia Wald, Bucureşti: Editura Academiei Române, 2001, 165 p.; Ion Budai-Deleanu, *Opere. Ţiganiada, Trei viteji, Scrieri lingvistice, Scrieri istorice, Traduceri,* Ediţie şi note de Gheorghe Chivu şi Eugen Pavel. Studiu introductiv de Eugen Simion, Bucureşti: Editura Fundaţiei Naţionale pentru Ştiinţă şi Artă, 2011, 1354 p.; „Literatura română veche. Priorităţi ale cercetării academice actuale", în: RITL, An VI, nr. 1-4, ianuarie-decembrie, 2013; *Vechi texte româneşti. Contribuţii filologice şi lingvistice,* Bucureşti: Editura Academiei Române, 2015, 312 p.

[8] *Bibliografia filologică românească. Secolul al XVI-lea*, Editura Academiei, Bucureşti, 1974, 171 p. (în colaborare cu Mariana Costinescu); *Texte româneşti din secolul al XVI-lea* (coord. Ion Gheţie), Bucureşti: Editura Academiei, 1982, p. 129-257; *Cele mai vechi texte româneşti. Contribuţii filologice şi lingvistice*, Tipografia Universităţii Bucureşti, 1982, 374 p. (în colaborare cu Emanuela Buză, Mariana Costinescu, Ion Gheţie, Alexandru Mareş, Alexandra Roman Moraru şi Florentina Zgraon); *Dicţionarul împrumuturilorlatino-romanice în limba română veche (1421-1760),* Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1992, 367 p. (în colaborare cu Emanuela Buză şi Alexandra Roman Moraru); *Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532-1780)*, Bucureşti: Editura Academiei, l997, 496 p. (în colaborare cu Mariana Costinescu, Constantin Frâncu, Ion Gheţie, Alexandra Roman Moraru şi Mirela Teodorescu), *Contribuţii la studiul limbii române literare. Secolul al XVIII-lea (1688-1780),* Cluj-Napoca: Editura Clusium, 2000, 313 p.

BDD-V3037 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:26 UTC)

IV. Alte idei, de primă însemnătate, asupra cărora din motive de timp alocat acestui eveniment, dar şi de restrânsă competenţă într-un domeniu care a devenit „ocult" multora dintre criticii şi istoricii literari (breaslă căreia năzuim să aparţinem), sunt cele referitoare la fixarea cu mult înapoi în timp a conceptului de stil în limba noastră literară. Pornind de la o seamă de exemple, atent alese din lexicul vechi şi prea puţin diversificat social, din texte româneşti scrise cu secole în urmă, situaţii exhaustiv comentate, profesorul Chivu avansează cu argumentele sale această idee de pionierat.

Alături de alţi cercetători-filologi, profesorul Gheorghe Chivu are însemnate contribuţii, cu privire la importanţa literaturii religioase în procesul de formare a limbii noastre literare, considerând-o, ca şi aceia care îmbrăţişează punctul de vedere comun, de asemenea, un concept valid şi unul dintre pilonii de susţinere cei mai puternici ai limbii noastre literare şi ai culturii formative româneşti, subiect trecut aproape cu vederea de istoricii literari, din păcate.

Am lăsat la urmă o revelaţie asupra formării conştiinţei poetice a românilor pe care o datorăm academicianului Gheorghe Chivu, semnalată, iată, de un filolog şi preluată apoi copios de corifeii critici şi istoriei literare. Definiţia poeziei, aşa cum a formulat-o Ioan Cantacuzino în ale sale *Poezii noo*, apărute între 1792 şi 1796: se referă la „oareşcare răsfăţare a chibzuirii", care „întrupează neîntrupiri şi iconeşte nevediri". Genial efort de sinteză a ideii de artisticitate, realizată dintr-un material amorf şi greu modelabil.

Galileo Galilei a spus, cândva, că „matematica este limbajul în care Dumnezeu a scris universul". De la invenţia tiparului încoace, prin întunericul mileniilor străluceşte fără a cunoaşte odihna constelaţia miliardelor de tomuri care formează Galaxia Gutenberg, după cum a numit-o Marsall McLuhan. Metaforic vorbind, sărbătoritul nostru poate fi considerat un astronom-filolog, un om de ştiinţă cu privirea aţintită spre îndepărtatele lumini, acele vechi-tremurătoare

BDD-V3037 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:26 UTC)

străluciri de pe firmamentul limbii române. Nu vom da, însă, ca o afirmaţie alternativ-compensativă, că noi, criticii şi istoricii literari, într-o calitate foarte asemănătoare filologilor, facem astrogramele momentului.

De aceea, profesorul Gheorghe Chivu merită toată admiraţia, preţuirea şi recunoştinţa noastră.

BDD-V3037 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:12:26 UTC)